

HÚVÖS LÁSZLÓ (1883-1973) GYÓGYSZERÉSZ ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
dr. Szmodits László

A család

A család eredeti neve Hirschel volt, amelyet 1882-ig használtak. Ekkor vették fel a Húvös nevet. A földbirtokos család őse volt Hirschel Ármin. Öccse volt Hirschel József, aki a nagykanizsai Zárda utcában élt. József (1848-1904) később Budapesten lett ügyvéd, majd várospolitikus. Balázs Mórral 1891-ben megalakították a Budapesti Villamos Városi Vasút Részvénytársaságot, amelynek a vezérigazgatója lett. Döntő szerepe volt a fővárosi villamos közlekedés fejlesztésében. Az érdemeiért 1897-ben elnyerte a nemesi címet és így a botfai előnév használatát. A hitközségi életben is mindenkor döntő fontosságú szava volt. Heller Mária feleségével a gyermekeit a leggondosabban nevelte: közülük Kornél (1875-1905), a jogi tanulmányok elvégzése után neves író, Iván (1877-1954) zeneszerző és a Budapesti Villamos Vasút vezérigazgatója, László gyógyszerész és szobrász-művész lett; még két további gyermekük is volt, Róbert és Franciska. Lászlónak voltak csak gyermekei (1, 2).

Húvös László fényképe

Életútja

Húvös László 1883. július 3-án született Budapesten. Az eleven eszű fiú nagyon jól tanult és elvégezte a gimnázium hat osztályát. Ekkor a gyógyszerészi pályára lépett. A budapesti Gróf Andrássy Gyula gyógyszertárban volt gyakornok. A Gyakornoki Tanfolyamot elvégezve és segédi idejét letöltve beiratkozott a Budapesti Tudományegyetemre, ahol 1906-ban gyógyszerészi oklevelet szerzett. Alkalmazotti idejét letöltve 1912-ben gyógyszerészi jogosítványt nyert a 29306-1912. B. M. rendelettel. A gyógyszertárát Garay néven a VII. kerületi Garay tér 19. alatt 1912. július 19-én nyitotta meg. Ezt a távollétében Burgetti Ferenc (1892-1970) kezelte. A gyógyszertár eredeti helyén működött korábban a Detsinyi Frigyes Utódja Gyógyárú Rt.

1913. VI. 27-én, 60012. számon szabadalmat nyújtott be „Színes tejkrem előállítására” (3). Első felesége Vajda Ilona volt, aki 1944-ben meghalt. Második felesége Bartos Aliz (1891-1966) volt. Két fiuk volt, József (1911-1988) és Kornél (1913-1998). József vegyészmérnökként működött, majd 1956 után Washingtonban szép mérnöki karriert futott be. Kornél nyelvészként a Magyar Tudományos Akadémia szótárszerkesztőjeként működött. 1956-ban ő is elhagyta az országot és az Amerikai Egyesült Államok Ohio államában, az University Cincinnati egyetemi tanára lett. Az ő fia dr. Húvös Kristóf (Christopher Húvös), Amerikában, a Massachusetts állambeli Arlingtonban ma is dolgozó klinikai pszichológus. A II. világháború idején nagyon jól fel volt töltve a patika. Így ez abban az időben, de a világháború befejeződése után is nagy segítséget jelentett (4).

A gyógyszertár jogosítványa megszűnt a Sztójay Döme miniszterelnök által kibocsátott harmadik zsidótörvény következtében: az 1944. április 12-én megjelent kormányrendelet (1370/1944. M. E. sz.) értelmében a tulajdonosnak el kellett hagynia a gyógyszertárát. Ezért az új tulajdonosra pályázatot

hirdettek (Sztójay jogosok). Ezt a rendeletet az 1944. december 22-én alakult Ideiglenes Kormány visszavonta az 1945. X. 24-én aláírt 10480/1945. M. E. sz. rendelettel (5). Így 1945-től változatlanul a gyógyszerertár tulajdonosa maradt. Ekkor már Fekesházy Zoltán lett a felelős vezető (6).

A fordulat évében egymás után államosították a gyárakat és az üzemeket. Az 1948. májusában elfogadott gyógyszerertári törvény még nem rendezte a gyógyszerertárok várható államosításának a kérdését. Ugyanakkor a gyógyszergyárak és a kisebb gyógyszerertártó cégek már az állam kezében voltak. Félve az államosítástól, úgy döntött, hogy elhagyja az országot. Svédországon keresztül érkezett meg az Amerikai Egyesült Államokba, ahol New Yorkban telepedett le, de itt már nem végzett gyógyszerészeti munkát. Itt, 1972. IV. 10-én halt meg (7).

Művészi pályája

Lászlónak már fiatalon megnyilvánult tehetsége a képzőművészetek iránt. Előbb a Képzőművészeti Főiskolán a festőművész tanszakra járt. Karlovsky Geysa gyógyszerész bátyja, Karlovsky Bertalan tanítványa volt. Majd Münchenben továbbtanult Wihelm Bader mesternél. 1909-ben egy újabb elhatározás révén áttért a szobrászatra. Zala György szobrászművész tanácsára Párizsba utazott, ahol Joanny Pentel, a Credit Algerien igazgatója és neves műbarát bemutatta őt Auguste Rodin-nek. A világhírű művész megnézte a már addig készített szobrai fényképeit és azt javasolta neki, hogy komolyan foglalkozzék a szobrászattal. Így letelepedett a francia fővárosban és Raoul Verlet szobrász tanítványa és barátja lett. Három évig dolgozott mellette. Még az első évben, 1910-ben nagy sikerű tárlatot állított ki a Grand Palais-ben, melyet a Societe des Artistes Francais rendezett. A monumentális szobra, Szent Kristóf a gyermek Jézussal, kitűnő kritikát kapott. Ezért a Párizsi Szalonban különdíjat is nyert. Szent Kristóf, az úton lévők és vándorok védőszentje, aki nyakában a kis Jézust viszi át a megáradt folyón. Ez a szobrot eredetileg a budapesti Városligeti Műjégpályával szemben állították fel. Ez megsérült a II. világháborúban. Ezért készült egy másolat a Múcsarnok mellé.

Egy másik másolat 1939-ben készült el, amelyet Zamárdiban állították fel a műút mellett, de 1957-ben ezt ledöntötték. Hosszú ideig rejtegették a balatonföldvári kápolnában, majd sok küzdelem indult meg az újra történő felállításáért. Egy ideig a Szántód-pusztai Kristóf kápolna előtt áll. Az 1980-as évek elején került Szántódon, a 7-es műútra, egy bevásárlóközpont közvetlen közelébe. Ez a szobor arra figyelmezteti az autósokat, hogy ők Szent Kristóf oltalma alatt vannak és óvatosan vezessenek (8).

Wodianer Albert újpesti bőrgyáros leánya, Aliz fiatalon halt meg. Az apa a lány emlékére egy alapítványt hozott létre. Az így összegyűlt összegből épült fel a budapesti Szent János kórházban az I. számú Belgyógyászati Osztály. Így kívánta segíteni a köztisztviselők és a szegény betegek ellátását. Húvös László egy 250 cm magas carrarai fehér márványból formázta meg a lány alakját 1912-ben. A szobor ma is az I. Belosztály épülete előtt látható.

Az I. világháborús domborműve egy, a háborúban apát veszített családot mutat be. Egy idős és egy fiatal nő körül több gyermek látható. A fehér márványos dombormű a budapesti VII. kerületi, Péterffy Sándor utcai Rendelőintézet aulájában van, az emeletre vezető lépcsősoron. Az 1929-ben készült alkotás felirata: „Névtelen hős! Ki becsülettel és vitézséggel haltál meg a hazáért. Tudom, mi a kötelességem!” Több művészl. íróról készültek portrészobrai: Beethoven és Puccini portrébüszkjei a Magyar Állami Operaházban vannak. Hector Berlioz és a Liszt Ferenc művei a budapesti, X. kerületi Csajkovszkij parkban láthatók. Sajnos az utóbbit ellopták. Kosztolányi Dezsőről 1933-ban készült szobra. További műveket készített Bárczi Istvánról, Ódry Ápádról, Petőfi Sándorról és Schuler Rezsőről. A Medvetáncoltató szobra a Magyar Nemzeti Galériában van.

A Berlioz szobor:

Szobor Kosztolányi Dezsőről:

Az Anyai szeretet szobra 1937-ben készült. 2,1 méter magas alkotása a budapesti II. kerületi Vérhalom téren van. A művész azt kísérli meg, hogy kőbe véssé az anyai szeretet lágy és magasztos érzelmi lángolását.

A Japán Férfi című műve a budapesti Szépművészeti Múzeumban van. László Fülöppel kollektív kiállítást rendezett 1926-ban. Bernáth Auréllal közös tárlata volt a Fränkel szalonban 1932-ben. Önálló kiállításon mutatták be a műveit 1934-ben a budapesti Ernst Múzeumban.

Az életében több ezer szobrot alkotott. Ezek nagyobb mértékben megrendelésre készültek, Valamennyi szobrát lefényképezte és a fényképekről diákat készített, így fennmaradt a gyűjtemény. Jó lenne, ha ezek diák a budapesti Nemzeti Galériába kerülnének.

A gyógyszerési és egyéb lapok Húvös Lászlóról

1. A Gyógyszerési Hetilap (1932.V.. 19.) A budapesti Reggel hetilapból egy dicsérő levelet tett közzé: „A Pen Club budapesti Világkongresszusára Húvös László elkészítette Julien Romainsnak, a francia Pen Club elnökének, a világhírű regényírónak a szobrát. A neves író ezt nagyon megdicsérte. Ez a budapesti kongresszus valóban újbarátokat szerzett az az országnak és fővárosunknak. Azok az emberek, akik a szépséget, kultúrát, egy darab Európát találnak nálunk, és akik írók és művészek, nyilván ezt hirdetni fogják” (9).
2. Ismét a Gyógyszerési Hetilap (1932. XI. 13.) röviden közölte, hogy Húvös László kollektív kiállításon mutatta be a műveit a budapesti Mária Valéria u. 8. alatt (ma Apáczai Csere János utca). A rövid hír kiemelte, hogy a sajtó a legnagyobb elismeréssel méltatta a neves mester alkotásait (10).
3. A Gyógyszerési Közlöny (1932. XI. 27.) emlékeztetett a Gyógyszerész Hetilap két héttel ezelőtti híradására „Húvös László szobrászművészete” címmel. A kiállításon a neves művész közel 70 művel szerepel. A szerző nagy elismeréssel dicséri a gyógyszerész-szobrászt (11).
4. A Gyógyszerési Közlöny (1934. V. 19.) híre: a Munkácsy-céh napokban megnyílt kiállításán Húvös László nagyobb kollekcióval szerepel. A lapok dicsérő jelzőkkel emlékeznek meg a kartársunkról (12).
5. A Gyógyszerési Közlöny 1934. XII 1-i számában Húvös újabb kiállításáról olvashatunk. A korabeli kritika jelentős mértékben elismerte kartársunk művészi képességét- A sajtó is a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg a neves mester műveiről (13).
6. A Prágai Magyar Hírlap tudósítást közölt 1934-ben arról, hogy Húvös László portré szobrot mintázott Gaál Mózesről, a kor híres mesemondójáról. A budapesti Ernst Múzeumban kiállított szoborral Húvös László első díjat nyert. Gaál Mózes pedig nagy örömmel vette át a róla készült szobrot. (14).

Jó lenne, ha a ma is működő budapesti Garay gyógyszertárban egy emléktábla emlékeztetne a neves gyógyszerész-művész, Húvös Lászlóra.

Összefoglalóan kijelenthetjük, a zárt, leegyszerűsített formáin mindig a lélek sugárzik át és a lélek egyformán jellemzi a szobrászt és a modelljét. Jellemző volt rá, kissé szakított a régmúlt bálványaitól és az egyszerűbb, nyugodtabb, szobrászibb alkotásokra tért át. Az egész életpályájára jellemző volt a költő, József Attila közismert verssorai:

„Dolgozni, csak pontosan szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes!”

Befejezésül megköszönöm **dr. Christopher Húvös** (USA) értékes kiegészítő adatait a közleményem megírásához.

Irodalom

1. Szmodits László: Húvös László. Gyógyszerésztörténet, Budapest, 13, 2, 24-25p. (2015).
2. Kempelen Béla: Magyar zsidó családok, Új kiadás, Vác, II. kötet, 60p. (1999).
3. <https://library.hu.hu/view/SZTNK-Szabadalmi,Leirasok-060012/query=HuvosLaszló&pg=0&layont=s>
4. Dr. Christopher Húvös email levele (2014).
5. Szmodits László, Dobson Szabolcs: A magyar zsidóság és a gyógyszerészet. Budapest, 23-30p. (2014).
6. Gyógyszerészet Évkönyve. 1945-1948. Budapest, 859p. (1948).
7. Magyar Életrajzi Lexikon, III. kiegészítő kötet, Budapest, 325p. (1981)..
8. <https://www.kozterkep.hu/28/Szent-Kristof-szobor>.
9. Gyógyszerési Hetilap, Budapest, 71, 25, 132p. (1932).
10. Gyógyszerési Hetilap, Budapest, 71. 46, 233p. (1932).
11. Gyógyszerési Közlöny. Budapest, 48, 4, 227-228p. (1932).

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság
www.gyogyszeresztortenet.hu
2024. 10. 09.

12. Gyógyszerészi Közlöny, Budapest, 50, 20, 333p. (1934).
13. Gyógyszerészi Közlöny, Budapest, 50, 46, 800p. (1934).
14. Prágai Magyar Hírlap, Prága, 13, 148, 10p. (1934).